

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANITARIYA
QOIDALARI VA ME’YORLARI, GIGIYENA
NORMATIVLARI**

**DORI VOSITALARI VA TIBBIYOT BUYUMLARINI SAQLASH
UCHUN MO‘LJALLANGAN OMBORXONALARNI TASHKIL
ETISH, JIHOZLASH VA ULARDAN FOYDALANISHNING
SANITARIYA QOIDALARI VA ME’YORLARI**

**O‘zbekiston Respublikasining
0319-15- sonli SanQvaM**

Rasmiy nashr

Toshkent – 2015

Ishlab chiquvchi muassasa:

O‘zR SSV Sanitariya, gigiyena va kasb kasalliklari ilmiy-tadqiqot instituti
(O‘zR SSV SGKITI)

O‘zbekiston Respublikasi Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazi
(O‘zR DSENM)

Tuzuvchilar:

Qo‘chqorova M.R. – SGKITI Aholi punktlari, turar-joy va jamoat binolarini rejalashtirish gigiyenasi laboratoriyasi mudiri, t.f.n., k.i.x.

Mirshina O.P. - O‘zR SSV DSENM Kommunal gigiyena bo‘limi mudiri, Sog‘liqni saqlash vazirligining kommunal gigiyena bo‘yicha bosh mutaxassisi, t.f.n.

Taqrizchilar:

Kamiljanov A.X. - O‘zR SSV Sanitariya, gigiyena va kasb kasalliklari ilmiy-tadqiqot instituti bosh ilmiy xodimi, t.f.d., professor.

Zufarova G.X. – O‘zR SSV DVSITBSM Dori vositalari va tibbiy buyumlar siyosati markazi yetakchi mutaxassisi, f.f.n.

Jumabayeva R. X. – O‘zR SSV DSENM Kommunal gigiyena bo‘limining oliy toifali shifokori.

Ushbu sanitariya qoidalari va me‘yorlari O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi Insonni o‘rab turgan muhitning potensial zararli omillarini gigiyenik tartibga solish qo‘mitasi majlisida ko‘rib chiqilgan va ma‘qullangan (2014-yil 8-iyuldagi 27-sonli bayonnoma).

Ushbu sanitariya normalari va qoidalari O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazlarining kommunal gigiyena bo‘yicha shifokorlari, Arxitektura va qurilish qo‘mitasining ixtisoslashtirilgan loyiha tashkilotlari arxitektorlari, mulkchilik shaklidan qat’i nazar, dori vositalarini saqlash omborlarini loyihalashtirish, qurish va ulardan foydalanish bilan shug‘ullanuvchi texnik xodimlar uchun mo‘ljallangan.

Sanitariya normalari, qoidalari va gigiyena normativlariga rioya qilmaslik qonun bo‘yicha javobgarlikka tortiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Qonunlaridan Ko‘chirma

1. O‘zbekiston Respublikasining "Davlat sanitariya nazorati to‘g‘risida"gi Qonuni 1992-yil 3-iyuldagi 657-XXII-son - 10-, 11-, 19-, 21-, 29-moddalar.
2. O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 19-sentyabrdagi 446-sonli va 2002-yil 28-iyundagi 236-sonli "Fuqarolar sog‘lig‘ini muhofaza qilish to‘g‘risida"gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining 1996-yil 27-dekabrdagi 353-I-son "Atmosfera havosini muhofaza qilish to‘g‘risida"gi Qonuni - 4-, 11-, 21-, 22-moddalar.
4. O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 25-apreldagi 415-I-son "Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to‘g‘risida"gi Qonuni - 2-, 13-moddalar.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2010-yil 13-maydagi 91-sonli qarori.

I. Umumiy qoidalar.

1.1. Ushbu qoidalar dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlash omborxonalarining (bundan keyin omborxonalar deb yuritiladi) tuzilishi, jihozlanishi va sanitariya rejimiga hamda xodimlarning shaxsiy gigiyenasiga qo'yiladigan asosiy talablarni o'z ichiga oladi. Mazkur SanQvaMda keltirilgan gigiyenik va sanitariya talablariga rioya qilish dori vositalari va tibbiy buyumlarni tegishli gigiyenik darajada saqlashni ta'minlash hamda ularning muddatidan oldin buzilishining oldini olish imkonini beradi (1-ilova).

1.2. Ushbu Qoidalar, shuningdek, dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlash xonalariga qo'yiladigan talablarni belgilaydi, ularni saqlash shartlarini tartibga soladi hamda dori vositalarini ishlab chiqaruvchilarga, faqat dori vositalari va tibbiy buyumlarning ulgurji savdosi bilan shug'ullanuvchi tashkilotlarga tatbiq etiladi.

1.3. Qoidalar dorixona assortimentidagi tovarlarni saqlashning asosiy tamoyillarini belgilaydi, ularga quyidagilar kiradi:

tovar harakatining barcha bosqichlarida saqlash shartlariga uzluksiz rioya qilish;

tashish va saqlash jarayonida noqulay iqlim va boshqa sharoitlar ta'siridan himoyalash;

axborot bilan ta'minlash;

nazoratning muntazamligi - bu qisqa muddatli va uzoq muddatli saqlashda tovar harakatining barcha bosqichlarida majburiy ravishda davriy nazorat o'tkazishdir.

iqtisodiy samaradorlik tamoyili - tovarlarni eng kam yo'qotish va saqlash uchun oqilona xarajatlar bilan saqlash.

1.4. Omborxonalarining binolari va xonalari unda saqlanadigan moddalar, materiallar, mahsulotlar, xom ashyo va ularning qadoqlanishiga qarab portlash va yong'in xavfi bo'yicha toifalarga (A, B, V va boshqalar) bo'linadi.

1.5. Binolar va xonalarining toifalari loyihaning texnologik qismida "Xonalar va binolarning portlash va yong'in xavfi bo'yicha toifalarini aniqlash" (ONTP 24-86) texnologik loyihalash me'yorlari, SHNQ 2.01.02-04, idoraviy texnologik loyihalash me'yorlari yoki belgilangan tartibda tasdiqlangan maxsus ro'yxatlarga muvofiq belgilanadi.

1.6. Ombor binolarining hajmiy-rejalashtirish yechimlari ularni qayta qurish, binolarni sezilarli o'zgartirmasdan yuklarni saqlash texnologiyasini o'zgartirish imkoniyatini ta'minlashi lozim. Odatda, rejalashtirish yechimlarining moslashuvchanligini ta'minlash uchun mustahkamlangan tayanch (ustun) tarmoqlarini qo'llash maqsadga muvofiqdir.

1.7. Ushbu SanQvaN mulkchilik shaklidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasi hududida joylashgan, tayyor dori vositalari, tibbiy buyumlar va shaxsiy gigiyena tovarlarini saqlash va ulgurji sotish bilan shug'ullanadigan barcha dori vositalari omborxonalariga tatbiq etiladi.

2. Dori vositalarini saqlash xonalarining tuzilishi va ulardan foydalanishga qo'yiladigan umumiy talablar

2.1. Yagona binoda ombor xonalarini loyihalashda, agar bu texnologik, sanitariya va yong'inga qarshi talablarga zid bo'lmasa, yuklarni saqlash, jo'natish, qabul qilish, saralash va butlash xonalarini, shuningdek maishiy, ma'muriy va boshqa xonalarni birlashtirish mumkin.

2.2. Yuklarni saqlash texnologiyasi talablariga ko'ra, yuklarni jo'natish, qabul qilish, saralash va butlashni omborxonalarda to'siqlar bilan ajratmasdan bevosita joylashtirish mumkin. Bunda tovarshunoslar, ekspertlar, omborchilar, nuqson aniqlovchilar, hisobchilar va operatorlarning ish o'rinlari mavjud me'yoriy talablarga muvofiq to'siqlar bilan o'raladi.

2.3. Ombor binolarining olovbardoshlik darajasi, binolarning balandligi, qavatlar soni, yong'in bo'lmasi chegarasidagi bino qavatining maydoni SHNQ 2.01.02-04 "Bino va inshootlarning yong'in xavfsizligi" talablariga muvofiq belgilanishi kerak.

2.4. Olovbardoshlik darajasi III va IV bo'lgan bir qavatli ombor binolarining balandligi 18 metrdan oshmasligi kerak (poldan tayanchdagi tom qoplamasi yuk ko'taruvchi konstruksiyalarining pastki qismigacha).

2.5. Baland stellajli saqlash usuli qo'llaniladigan ombor binolari (5,5 metrdan 25 metrgacha) SHNQ 2.04.09-04 ga muvofiq baland stellajli omborlarning xonalari va jihozlariga qo'yiladigan talablarni hisobga olgan holda, tutun chiqarish uchun tomda yorug'lik tuynuklari yoki so'ruvchi shaxtalari bo'lgan, olovbardoshlik darajasi II va III bo'lgan bir qavatli qilib loyihalanishi lozim.

2.6. Omborxonalarining tuzilishi, tarkibi, maydon o'lchamlari, foydalanilishi va jihozlanishi ularning saqlanishini ta'minlashi lozim. Maydonlarning tarkibi va o'lchamlari ishlab chiqarish hajmi hamda ulgurji savdo uchun keltirilayotgan tovar miqdoriga bog'liq bo'ladi.

2.7. Omborlanadigan dori vositalari va materiallarga qarab xonalarining minimal tarkibi va maydoni 1-jadvalda ko'rsatilgan.

T/r	Xonalar nomi	Maydoni kamida, m ²
	"Xizmat-maishiy xonalar	
1	Mudirning xonasi va buxgalteriya	10 + 10
2	Xodimlarning uy va ustki kiyimlari uchun garderoab	6
3	Tozalash buyumlarini saqlash xonasi	4
4	Hojatxona	3
5	Dush xonasi	3
6	Xodimlar xonasi	10
	Omborxonalar (mahsulotga qarab)	
1	Dori vositalari, shu jumladan:	
	- tayyor dori vositalari	96
	- zaharli va narkotik preparatlar	30
	- dorivor moddalar	6
	- termolabil dori vositalari (sovitish kamerasi)	50
2	Yonuvchan, tez alangalanuvchan suyuqliklar, shuningdek spirt, moy va boshqa yonuvchan va tez alangalanuvchan suyuqliklar asosidagi dori vositalari	10
		10
		20
3	Dezinfeksiyalovchi vositalar	65
4	Tibbiy buyumlarni saqlash xonalari, shu jumladan:	25
	- bog'lash vositalari	15
	- tibbiy asboblar	15
	- bemorlarni parvarish qilish buyumlari	10
	- ko'zoynak va boshqa optika buyumlari	28
5	Dorivor o'simlik xomashyosi	6
6	Shisha, idishlar, xo'jalik vositalari, yordamchi materiallar saqlanadigan xona	

2.8. Tayyor dori vositalarini sotuvchi va bir vaqtning o'zida dori vositalarining ulgurji savdosi bilan shug'ullanuvchi dorixonalar o'z tarkibida qo'shimcha ravishda maydoni kamida 20 m² bo'lgan omborxonaga ega bo'lishi shart.

2.9. Dori vositalarini saqlash xonalari konditsionerlar va boshqa uskunalar bilan jihozlangan bo'lishi kerak. Bu uskunalar dori vositalari ishlab chiqaruvchilarining birlamchi va ikkilamchi (iste'molchi) qadoqlarida ko'rsatilgan talablarga muvofiq saqlashni ta'minlashi lozim. Aks holda, xonalarni fortochkalar, framugalar va ikkinchi panjarali eshiklar bilan jihozlash tavsiya etiladi.

2.10. Dori vositalarini saqlash xonalari stellajlar, shkaflar, tagliklar va taxtalar bilan ta'minlangan bo'lishi shart.

2.11. Dori vositalari saqlanadigan xonalarning pardozi (devorlarning ichki yuzalari va shiftlar) silliq bo'lishi va nam tozalash imkonini berishi kerak.

2.12. Omborxonalar va yuk tushirish maydonchalarining pollari qattiq va tekis qoplamaga ega bo'lishi shart. Pollarni tekislash uchun taxtalar va temir listlardan foydalanish qat'iyan man etiladi. Pollar odamlar, yuklar va transport vositalarining qulay hamda xavfsiz harakatlanishini ta'minlashi, yetarli darajada mustahkam bo'lishi va saqlanadigan materiallardan tushadigan yuklarga bardosh berishi lozim. Shuningdek, ular omborxonani oson va samarali tozalash imkonini berishi kerak.

2.13. Dori vositalarini saqlash xonalari havo parametrlarini qayd etuvchi asboblari (termometrlar, gigrometrlar (elektron gigrometrlar) yoki psixrometrlar) bilan jihozlanishi shart. Bu asboblarning o'lchov qismlari eshik, deraza va isitish qurilmalaridan kamida 3 metr masofada joylashtirilishi lozim. Ko'rsatkichlarni vizual kuzatish amalga oshiriladigan asboblari va (yoki) asbob qismlari xodimlar uchun qulay bo'lgan joyda, poldan 1,5-1,7 metr balandlikda o'rnatilishi kerak.

2.14. Ushbu asboblarning ko'rsatkichlari har kuni mas'ul shaxs tomonidan yuritiladigan maxsus qayd etish jurnaliga (kartasiga) qog'ozda yoki arxivlash imkoniyati bilan elektron shaklda (elektron gigrometrlar uchun) yozib borilishi lozim. Qayd etish jurnali (kartasi) joriy yilni hisobga olmaganda bir yil davomida saqlanadi. Nazorat asboblari belgilangan tartibda sertifikatlangan, kalibrlangan va tekshiruvdan o'tkazilgan bo'lishi shart.

2.15. Saqlash xonalarida dori vositalari quyidagilarni hisobga olgan holda, dori vositasi o'ramida ko'rsatilgan me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq joylashtiriladi:

- dori vositalarining fizik-kimyoviy xususiyatlari;
- farmakologik guruhlar (dorixona va tibbiyot muassasalari uchun);
- qo'llash usuli (ichki, tashqi);
- farmatsevtik substansiyalarning agregat holati (suyuq, sochiluvchi, gazsimon).

Dori vositalarini joylashtirish jarayonida kompyuter texnologiyalaridan (alifbo tartibi bo'yicha, kodlar bo'yicha) foydalanishga yo'l qo'yiladi.

2.16. O'zbekiston Respublikasining "Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida"gi Qonuni talablariga muvofiq alohida tashkil etilgan, texnik jihatdan mustahkamlangan xonalarda (1) quyidagilar saqlanadi:

- giyohvand moddalar va psixotrop dori vositalari;
- xalqaro huquqiy me'yorlarga muvofiq nazorat ostida bo'lgan kuchli ta'sir etuvchi va zaharli dori vositalari.

Zaharli va giyohvand dori vositalari saqlanadigan xonalarning eshiklari temir bilan qoplanishi, dori vositalari seyflarda saqlanishi, xonalarda qo'riqlash tizimi va yorug'lik-tovushli signal qurilmasi o'rnatilishi lozim.

2.17. Dori vositalarini saqlash xonalarida stellajlar (shkaflar) shunday joylashtirilishi kerakki, dori vositalariga oson kirish, xodimlarning erkin harakatlanishi va zarur hollarda yuklash moslamalarining bemalol o'tishi, shuningdek, tozalash uchun stellajlar, devorlar va polga yaqinlashish imkoniyati ta'minlansin (1,2-rasmlar).

2.18. Dori vositalarini saqlash uchun mo'ljallangan stellajlar, shkaflar va tokchalar raqamlangan bo'lishi shart (5-rasm).

Saqlanayotgan dori vositalari stellaj kartasi yordamida ham aniqlanishi lozim. Kartada dori vositasi haqidagi ma'lumotlar (nomi, chiqarilish shakli va dozasi, seriya raqami, yaroqlilik muddati, ishlab chiqaruvchi) ko'rsatiladi. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanilganda kodlar va elektron qurilmalar yordamida aniqlashga ruxsat etiladi.

2.19. Yaroqlilik muddati cheklangan dori vositalarining o'z vaqtida realizatsiya qilinishini nazorat qilish kompyuter texnologiyalari, dori vositasining nomi, seriyasi, yaroqlilik muddati ko'rsatilgan stellaj kartalari yoki yaroqlilik muddatlarini hisobga olish jurnallari yordamida amalga oshirilishi lozim. Mazkur dori vositalarining hisobini yuritish tartibi tashkilot rahbari yoki yakka tartibdagi tadbirkor tomonidan belgilanadi.

2.20. Yaroqlilik muddati o'tgan dori vositalari aniqlanganda, ular boshqa dori vositalari guruhlaridan alohida, maxsus ajratilgan va belgilangan (karantin) hududda hamda utilizatsiya yoki yo'q qilish shakllari bo'yicha saqlanishi shart.

3. Yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini saqlash xonalariga va ularni saqlashni tashkil etishga qo'yiladigan talablar

3.1. Yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini saqlash xonalari amaldagi me'yoriy hujjatlarga to'liq muvofiq bo'lishi kerak. Yengil alangalanuvchi suyuqliklarning asosiy zaxirasini saqlash xonasi omborning yer uchastkasida alohida joylashgan binoda bo'lishi lozim.

3.2. Yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini bir xillik tamoyili asosida saqlashni ta'minlash maqsadida, ularning fizik-kimyoviy, yong'in xavfi xususiyatlari va qadoqlash turiga muvofiq, omborxonalar qurilish konstruksiyalarining olovbardoshlik chegarasi kamida 1 soat bo'lgan alohida xonalarga (bo'linmalarga) ajratiladi.

3.3. Bir ish smenasi davomida qadoqlash uchun zarur bo'lgan yong'inga xavfli dori vositalarini ishlab chiqarish va boshqa xonalarda saqlashga ruxsat etiladi. Ish tugagandan so'ng smena oxirida yong'inga xavfli dori vositalarining qolgan qismi keyingi smenaga topshiriladi yoki asosiy saqlash joyiga qaytariladi.

3.4. Yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini saqlash uchun mo'ljallangan ombor xonalari tegishli yuklamani ko'tara oladigan yonmaydigan va mustahkam stellajlar hamda tagliklar bilan jihozlanishi lozim. Stellajlar pol va devorlardan 0,25 m masofada o'rnatiladi, ularning kengligi 1 m dan oshmasligi kerak va farmatsevtik substansiyalar saqlanishi holatida kamida 0,25 m chetga chiqib turuvchi qirralarga ega bo'lishi shart. Stellajlar orasidagi bo'ylama o'tish yo'laklari 1,35 m dan kam bo'lmasligi lozim.

3.5. Dorixona tashkilotlari va yakka tartibdagi tadbirkorlar tomonidan yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini saqlash uchun avtomatik yong'indan himoya qilish vositalari va signalizatsiya bilan jihozlangan alohida xonalar (bundan keyin yong'in va portlash xavfi mavjud dori vositalarini saqlash xonalari deb yuritiladi) ajratiladi.

3.6. Yengil alanganuvchi va yonuvchan xususiyatlarga ega bo'lgan farmatsevtik substansiyalarni 10 kg gacha miqdorda yong'in va portlash xavfli dori vositalarini saqlash xonalaridan tashqarida o'rnatilgan yonmaydigan shkaflarda saqlashga ruxsat etiladi. Shkaflar issiqlik chiqaruvchi yuzalar va yo'laklardan uzoqda joylashgan, eshiklarining kengligi kamida 0,7 m va balandligi kamida 1,2 m bo'lishi lozim. Ularga erkin kirish imkoniyati ta'minlanishi kerak.

Tibbiy maqsadlarda qo'llaniladigan portlovchi dori vositalarini (ikkilamchi (iste'molchi) o'ramida) bir ish smenasi uchun yong'in va portlash xavfli dori vositalarini saqlash xonalaridan tashqarida metall shkaflarda saqlashga ruxsat etiladi.

3.7. Boshqa maqsadlarga mo'ljallangan binolarda joylashgan yong'in va portlash xavfli dori vositalarini saqlash xonalarida saqlanishi mumkin bo'lgan yong'in xavfli dori vositalarining miqdori qadoqlanmagan holda 100 kg dan oshmasligi kerak.

3.8. Yengil alanganuvchi farmatsevtik substansiyalarni 100 kg dan ortiq miqdorda saqlash uchun mo'ljallangan yong'in va portlash xavfli dori vositalarini saqlash xonalari alohida binoda joylashgan bo'lishi, saqlash esa boshqa guruhdagi yong'in xavfli dori vositalarini saqlash xonalaridan alohida ravishda shisha yoki metall idishlarda amalga oshirilishi lozim.

3.9. Yong'in va portlash xavfli dori vositalari saqlanadigan xonalarga ochiq olov manbalari bilan kirish qat'iyan man etiladi.

4. Dori vositalarini omborxonalarda saqlashni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari

4.1. Omborxonalarda saqlanayotgan dori vositalari stellajlarga yoki taxtakachlarga (poddonlarga) joylashtirilishi shart. Dori vositalarini taxtakachsiz to'g'ridan-to'g'ri polga joylashtirish taqiqlanadi.

Taxtakachlar polga bir qator qilib yoki stellajlarning balandligiga qarab bir necha qavat joylashtirilishi mumkin. Dori vositalari solingan taxtakachlarni stellajlardan foydalanmay balandligi bo'yicha bir necha qator qilib joylashtirish man etiladi.

4.2. Yuklash-tushirish ishlari qo'lda bajarilganda, dori vositalarini taxlash balandligi 1,5 metrdan oshmasligi lozim.

4.3. Yuklash-tushirish ishlarini bajarish uchun mexanizatsiyalashtirilgan qurilmalardan foydalanilganda, dori vositalari bir necha qavat qilib saqlanishi kerak. Bunda dori vositalarini stellajlarga joylashtirishning umumiy balandligi mexanizatsiyalashtirilgan yuklash-tushirish vositalarining (ko'targichlar, avtokaralar, tallar) imkoniyatlaridan oshmasligi lozim (3-5-rasmlar).

5. Dori vositalarining ayrim guruhlarini fizik va fizik-kimyoviy xususiyatlari hamda ularga tashqi muhit omillarining ta'siriga ko'ra saqlashning o'ziga xos xususiyatlari

5.1. *Yorug'lik ta'siridan himoya qilishni talab etadigan dori vositalarini saqlash*

5.1.1. Yorug'lik ta'siridan himoyalanişni talab etadigan dori vositalari tabiiy va sun'iy yoritishdan himoyalanişni ta'minlaydigan xonalarda yoki maxsus jihozlangan joylarda saqlanadi.

5.1.2. Yorug'lik ta'siridan himoya talab qilinadigan farmatsevtik substansiyalarni yorug'likdan himoyalovchi materialli idishlarda (zarg'aldoq shishali idish, metall idish, qora, jigarrang yoki zarg'aldoq rangga bo'yalgan alyuminiy folga yoki polimer materiallardan tayyorlangan o'ramlar) qorong'i xona yoki shkafda saqlash lozim.

5.1.3. Yorug'likka o'ta sezgir farmatsevtik substansiyalar (kumush nitrat, prozerin) uchun shisha idishlar qora yorug'lik o'tkazmaydigan qog'oz bilan o'raladi.

5.1.4. Yorug'lik ta'siridan himoyalaniş talab qilinadigan, birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) o'ramlarga qadoqlangan tibbiy qo'llanish uchun dori vositalarini, ularga to'g'ridan-to'g'ri quyosh nuri yoki boshqa kuchli yo'naltirilgan yorug'lik tushishini oldini olish choralari ko'rilgan holda (nur qaytaruvchi plyonka, jalyuzi, soyabon va boshqalardan foydalanib) shkaf yoki stellajlarda saqlash kerak.

5.2 *Namlik ta'siridan himoya talab qilinadigan dori vositalarini saqlash.*

5.2.1. Namlik ta'siridan himoya talab qilinadigan farmatsevtik substansiyalarni quruq salqin joyda +15°S gacha haroratda (bundan keyin salqin joy deb yuritiladi) saqlash lozim. Ularni suv bug'larini o'tkazmaydigan materiallardan (shisha, metall, alyuminiy folga, qalin devorli plastmassa) tayyorlangan zich yopiladigan idishda yoki ishlab chiqaruvchining birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) qadog'ida saqlash kerak.

5.2.2. Yaqqol gigroskopik xususiyatlarga ega bo'lgan farmatsevtik substansiyalarni germetik yopilgan va ustidan parafin quyilgan shisha idishlarda saqlash lozim.

5.2.3. Dori vositalarining buzilishi va sifatining yo'qolishini oldini olish maqsadida, ularni saqlashni dori vositasining ikkilamchi (iste'mol) qadog'ida ogohlantiruvchi yozuvlar ko'rinishida keltirilgan talablarga muvofiq tashkil etish kerak.

5.3 *Uchib ketish va qurib qolishdan himoya qilishni talab etadigan dori vositalarini saqlash*

5.3.1. Uchib ketish va qurishdan himoyalanişni talab qiladigan farmatsevtik substansiyalar (asl uchuvchan dori vositalari;

tarkibida uchuvchan erituvchi mavjud bo'lgan dori vositalari (spirtli nastoykalar, suyuq spirtli konsentratlar, quyuq ekstraktlar);

uchuvchan moddalarning eritmalari va aralashmalari (efir moylari, ammiak, formaldegid eritmalari, 13% dan yuqori konsentratsiyali vodorod xlorid, karbol kislotasi, turli konsentratsiyali etil spirti va boshqalar);

tarkibida efir moylari bo'lgan dorivor o'simlik xomashyosi; tarkibida kristallizatsion suv mavjud bo'lgan dori vositalari - kristallogidratlar;

parchalanishi natijasida uchuvchan mahsulotlar hosil qiladigan dori vositalari (yodoform, vodorod peroksid, natriy gidrokarbonat);

namlikning ma'lum bir quyi chegarasiga ega bo'lgan dori vositalari (magniy sulfat, natriy paraaminosalitsilat, natriy sulfat) salqin joyda, uchuvchan moddalarni o'tkazmaydigan materiallardan (shisha, metall, alyuminiy folga) tayyorlangan germetik yopilgan idishlarda yoki ishlab chiqaruvchining birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) qadoqlarida saqlanishi lozim.

5.3.2. Polimer idishlar, qadoqlar va tiqinlarni qo'llash davlat farmakopeyasi va me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq amalga oshiriladi.

5.3.3. Farmatsevtik substansiyalar - kristallogidratlar germetik yopiladigan shisha, metall va qalin devorli plastmassa idishlarda yoki ishlab chiqaruvchining birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) qadoqlarida, ushbu dori vositalariga nisbatan me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablarga mos keladigan sharoitlarda saqlanishi shart.

5.4 *Yuqori harorat ta'siridan himoya qilishni talab etadigan dori vositalarini saqlash*

5.4.1. Yuqori harorat ta'siridan himoyalanishni talab etadigan dori vositalarini (termolabil dori vositalarini) saqlash me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq, dori vositasining birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) qadog'ida ko'rsatilgan harorat rejimiga qat'iy rioya qilgan holda amalga oshirilishi kerak.

5.5 *Past harorat ta'siridan himoyalanishni talab etadigan dori vositalarini saqlash*

5.5.1. Past harorat ta'siridan himoyalanishni talab qiladigan dori vositalarini saqlash (muzlagandan so'ng fizik-kimyoviy holati o'zgaradigan va keyinchalik xona haroratigacha isitilganda asl holatiga qaytmaydigan dori vositalari, masalan 40% li formaldegid eritmasi, insulin eritmaları) me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq ravishda dori vositasining birlamchi va ikkilamchi (iste'mol) qadog'ida ko'rsatilgan harorat rejimiga binoan amalga oshirilishi lozim.

5.5.2. Insulin preparatlarining muzlashiga yo'l qo'yilmaydi.

5.6 *Atrof-muhitdagi gazlar ta'siridan himoyalanishni talab qiladigan dori vositalarini saqlash*

5.6.1. Gazlar ta'siridan himoyalanishni talab qiluvchi farmatsevtik substansiyalar (havo kislorodi bilan reaksiyaga kirishuvchi moddalar: to'yinmagan uglerodlararo bog'lanishli alifatik qatorning turli birikmalari, to'yinmagan uglerodlararo bog'lanishli yon alifatik guruhli siklik birikmalar, fenol va polifenollar, almashinmagan gidroksil guruhli morfin va uning hosilalari; oltingugurt saqlovchi geterogen va geterotsiklik birikmalar, fermentlar va organopreparatlar; havo tarkibidagi karbonat angidrid bilan reaksiyaga kirishuvchi moddalar: ishqoriy metallar va kuchsiz organik kislotalarning tuzlari (barbital natriy, geksenal), tarkibida ko'p atomli aminlar bo'lgan dori preparatlari (eufillin), magniy oksidi va peroksidi, o'yuvchi natriy, o'yuvchi kaliy) gaz o'tkazmaydigan materiallardan tayyorlangan, germetik yopiladigan idishlarda, iloji boricha to'ldirib saqlanishi lozim.

5.7 *Xushbo'y va bo'yovchi dori vositalarini saqlash*

5.7.1. Hidli dori vositalari (ham uchuvchan, ham deyarli uchmaydigan, biroq kuchli hidga ega bo'lgan farmatsevtik substansiyalar) hid o'tkazmaydigan, germetik yopiq idishlarda saqlanishi shart.

5.7.2. Bo'yovchi dori vositalari (oddiy sanitar-gigiyenik ishlov berishda yuvilib ketmaydigan bo'yalgan iz qoldiradigan farmatsevtik substansiyalar (brilliant yashili, metilen ko'ki, indigokarmin)) maxsus shkafda, og'zi mahkam yopiladigan idishlarda saqlanishi kerak. Bunday moddalar idishlar, tiqinlash vositalari, asbob-uskuna va jihozlarda bo'yalgan iz qoldiradi.

5.7.3. Har bir nomdagi bo'yovchi dori vositalari bilan ishlash uchun alohida tarozi, hovoncha, shpatel va boshqa zarur asbob-uskunalar ajratilishi lozim.

5.8 *Tibbiy immunobiologik va diagnostik preparatlarni saqlash, tashish va qo'llash tartibi*

5.8.1. MIBP va DP saqlash ombori alohida binoda yoki sog'liqni saqlash tashkiloti binosining birinchi qavatida joylashtiriladi, boshqa xonalardan ajratilgan holda tashqariga alohida chiqish joyiga ega bo'ladi yoki quruq shamollatiladigan yerto'la xonasida joylashadi. DP saqlash omborini to'g'ridan-to'g'ri laboratoriyalarda joylashtirish mumkin.

5.8.2. Isitish, shamollatish, sun'iy va tabiiy yoritishga bo'lgan talablar QMQ 2.04.05-97 (2) va saqlash bo'yicha yo'riqnomaga muvofiq ta'minlanadi. "Dori vositalari, tibbiy buyumlar va tibbiy texnika muomalasi sohasidagi obyektlarga qo'yiladigan sanitariya-epidemiologiya talablari" sanitariya qoidalariga asosan,

5.8.3. MIBP va DP saqlash omborida sovutgichlar, muzlatgichlar, sovutish va muzlatish kameralari o'rnatiladi yoki sovutish xonalari (bundan keyin sovutish uskunolari deb yuritiladi) jihozlanadi.

5.8.4. MIBP va DP ombori hududida yuk ortish-tushirish maydoni va avtotransport uchun kirish yo'llari nazarda tutiladi.

5.8.5. Omborda MIBP va DPni saqlash, qadoqdan chiqarish va qadoqlash, shuningdek sovutish elementlari, termokonteynerlar va boshqa qadoqlash materiallarini saqlash uchun xonalar mavjud bo'ladi.

5.8.6. MIBP va DP saqlanadigan ombor qulflanadi va ish kuni yakunida muhrlanadi.

5.8.7. Sovutish xonalari, sovutish va muzlatish kameralari poldan kamida 10 santimetr balandlikdagi javonlar bilan jihozlanadi. MIBP va DP yorug'lik ta'siridan himoyalaniishi shart. MIBP va DPni begona buyumlar bilan birga va to'g'ridan-to'g'ri polda saqlash taqiqlanadi.

5.8.8. MIBP va DP saqlashda sovutish uskunalarining javonlari yoki tokchalarida ularning turlari, yaroqlilik muddatlari va seriyalarini hisobga olgan holda alohida joylashtiriladi. Har kuni, sutkada 2 marta (ertalab va kechqurun) sovutish uskunasi harorati belgilangan shaklda sovutish uskunasi harorat rejimini qayd etish jurnalida yozib boriladi.

5.8.9. MIBPni saqlash ushbu Qoidalarining 3-ilovasiga muvofiq MIBP uchun belgilangan harorat sharoitlarida sovuqlik zanjirini saqlagan holda amalga oshiriladi.

DPni saqlash $+2^{\circ}\text{S}$ dan $+8^{\circ}\text{S}$ gacha bo'lgan haroratda amalga oshiriladi, past haroratda saqlash talab etiladigan DP bundan mustasno bo'lib, ular -20°S gacha bo'lgan harorat rejimida saqlanadi.

5.8.10. MIBPni saqlash muddatlari quyidagilardan oshmasligi kerak:

viloyatlar, respublika ahamiyatiga ega shaharlar va poytaxt sog'liqni saqlash boshqaruvining mahalliy davlat organlari markaziy omborlarida - kelib tushgan paytdan boshlab 6 oy;

shahardagi tumanlar, tumanlar, tuman ahamiyatiga ega shaharlar sog'liqni saqlash tashkilotlari omborlarida - kelib tushgan paytdan boshlab 3 oy;

bevosita emlashlarni o'tkazuvchi sog'liqni saqlash tashkilotlarida - qabul qilingan paytdan boshlab 1 oy;

emlash punktlarida (maktablar, bolalar bog'chalari va bolalar uchun boshqa tashkilotlar) - qabul qilingan paytdan boshlab 1 hafta.

Emlash punktlarida MIBPdan belgilangan saqlash muddatlarida foydalanilmagan hollarda, ularning qoldiqlari yuqori pog'onadagi sog'liqni saqlash tashkilotlariga topshiriladi.

5.8.11. Sog'liqni saqlash tashkilotlarida MIBPni saqlash uchun emlash xonalari va emlash punktlariga o'rnatilgan sovutgichlardan, DPni saqlash uchun esa laboratoriyalarga o'rnatilgan sovutgichlardan foydalaniladi.

5.8.12. Profilaktik emlashlarni o'tkazuvchi sog'liqni saqlash tashkilotlarida MIBPni saqlashda quyidagilar ta'minlanadi:

- 1) har bir o'ramga sovutilgan havoning yetib borishi;
- 2) MIBPning yaroqlilik muddatlarini hisobga olgan holda sovutish uskunalarini to'ldirish. Bunda, birinchi navbatda, yaroqlilik muddati qisqaroq bo'lgan MIBPlar ishlatiladi.

5.8.13. Sovutgich umumiy hajmining yarmidan ortig'ini MIBP va sovutish elementlari bilan to'ldirishga yo'l qo'yilmaydi.

5.8.14. Sovutish elementlarini tez muzlatish uchun muzlatgichlardan foydalaniladi, sovutish elementlari muzlatgichga qirrasi bilan joylashtiriladi.

5.8.15. MIBPni eritishda erituvchining harorati MIBP haroratiga mos kelishi kerak. Erituvchini muzlatish mumkin emas.

Har bir MIBPga uni ishlab chiqargan aynan o'sha ishlab chiqaruvchining erituvchisi ilova qilinadi.

5.8.16. Sovutish uskunasi nosozlik yuzaga kelganda yoki elektr energiyasi uzilganda, sog'liqni saqlash tashkiloti rahbari tomonidan favqulodda chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqiladi va tasdiqlanadi. Bu reja MIBP va DPni vaqtincha joylashtirish mo'ljallanayotgan tashkilot rahbari bilan kelishiladi.

5.8.17. MIBP va DP ni saqlash va tashishda sovuqlik zanjiri shartlariga rioya qilish uchun zaxira sovutish uskunasi, unga ehtiyot qismlar, termokonteynerlar va sovuqlik elementlari ko'zda tutiladi.

5.8.18. Haroratni saqlab qolish uchun energiya manbai qisqa muddatga o'chirilganda, sovutgichning pastki javoniga muzlatilgan sovuqlik elementlari zaxirasi joylashtiriladi.

5.8.19. Sovutish uskunolari va termokonteynerlar toza holda saqlanadi, muntazam ravishda muzdan eritiladi va yuviladi (oyiga kamida bir marta). Sovutish kameralari devorlaridagi qirov qatlamining 5 millimetrdan oshishiga yo'l qo'yilmaydi.

5.8.20. Har bir sovutgich ikkita termometr bilan jihozlanadi, ular sovutgichning yuqori va pastki qismlariga o'rnatiladi.

5.8.21. Sovutish uskunasi yiliga kamida bir marta malakali mutaxassis tomonidan texnik ko'rikdan o'tkaziladi va bajarilgan ishlar to'g'risida majburiy ravishda dalolatnoma tuziladi.

5.8.22. Sovutish yoki muzlatish kameralarida ishlashda shaxsiy xavfsizlikni ta'minlash chora-tadbirlariga rioya qilish uchun:

a) sovitish yoki muzlatish kamerasiga kirishdan oldin bu haqda bo'lim xodimiga oldindan xabar beriladi;

b) sovitish yoki muzlatish kamerasiga kirishdan avval eshikni ichkaridan ochish imkoniyati tekshiriladi, uning kaliti kamerada ishlaydigan xodimda bo'lishi shart;

v) muzlatish kamerasiga issiq kiyimsiz kirishga ruxsat berilmaydi.

5.8.23. MIBP va DP qabul qiluvchining buyurtmanomasi bo'yicha MIBP va DP ni olish uchun ishonchnoma taqdim etilganda ombordan beriladi.

5.8.24. MIBP va DP larni yetkazib beruvchi tomonidan tashish sovuqlik elementlari bilan jihozlangan termokonteynerlarda yoki maxsus sovitgichli transportda +2°S dan +8°S gacha bo'lgan haroratda, eng qisqa muddatlarda, biroq yuklangan paytdan boshlab 48 soatdan oshmaydigan vaqt ichida amalga oshiriladi.

5.8.25. Har bir termokonteynerda MIBP va DP turi, ularning sifatini saqlash uchun zarur bo'lgan saqlash harorati ko'rsatilgan markirovka mavjud bo'ladi.

5.8.26. Har bir MIBPli termokonteynerga MIBPning har 3000 dozasiga bitta termoinikator hisobidan termoinikatorlar joylashtiriladi.

5.8.27. Sovuqlik zanjirining barcha bosqichlarida MIBPning sog'liqni saqlash tashkilotlariga kelishi va keyingi jo'natilishi termoinikatorlardagi ko'rsatkichlarni hamroh hujjatlarda qayd etgan holda ro'yxatga olinadi.

5.8.28. MIBP va DP yetkazib beruvchisi yuk kelishidan kamida 24 soat oldin qabul qiluvchini yetkazib berish muddati haqida xabardor qiladi.

5.8.29. MIBP va DP qabul qilinganda, yuk darhol sovitish kamerasiga joylashtiriladi va termokonteynerlar tushiriladi. Yuk tushirish yakunlangach, MIBP va DP partiyasini qabul qilish dalolatnomasi to'ldiriladi. Bunda MIBPli termokonteynerlarga joylashtirilgan tegishli termoinikatorlarning ko'rsatkichlari tekshiriladi va ularga kelish sanasi qayd etiladi.

Barcha ma'lumotlar MIBP va DPni hisobga olish jurnallariga kiritiladi.

5.8.30. Yaroqlilik muddati tugagan, yaroqsizlik belgilari mavjud bo'lgan (rangi o'zgargan, begona elementlar bor, cho'kma hosil bo'lgan, idishda yoriqlar mavjud, hajmi yo'q yoki yetarli emas) hollarda MIBP va DP hisobdan chiqariladi va yo'q qilinadi, bunda hisobdan chiqarish va yo'q qilish dalolatnomalari rasmiylashtiriladi.

5.8.31. MIBPni yo'q qilish belgilangan tartibda tasdiqlangan Sotish va tibbiyotda qo'llash uchun yaroqsiz bo'lgan dori vositalari, tibbiy buyumlar va tibbiy texnikani yo'q qilish qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi.

5.8.32. MIBP va DPni berish yoki jo'natishda ikki nusxada yuk xati rasmiylashtiriladi, ularning biri oluvchiga beriladi, ikkinchisi sog'liqni saqlash tashkiloti buxgalteriyasiga topshiriladi.

5.8.33. MIBP va DPni saqlash va ulardan foydalanishni amalga oshiruvchi sog'liqni saqlash tashkilotlarida quyidagilar mavjud bo'lishi kerak:

a) hisob va hisobot hujjatlari (qabul qilingan, berilgan MIBP va DP yukxatlari, MIBP va DP olish uchun talabnoma, ishonchnomalar, olingan va sarflangan MIBP va DP to'g'risidagi oylik hisobotlar, hisobdan chiqarish va yo'q qilish dalolatnomalari);

b) aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi sohasidagi davlat organlari tomonidan o'tkazilgan tekshiruvlar dalolatnomalari;

v) MIBP va DPni qo'llash bo'yicha yo'riqnomalar;

g) MIBP va DPni saqlash uchun omborda sovutgichlar, muzlatgichlar, sovutish va muzlatish kameralari o'rnatiladi yoki sovutish xonalari jihozlanadi (keyingi o'rinlarda sovutish uskunalari deb yuritiladi);

d) MIBP va DP omborida yuklash-tushirish maydoni va avtotransport uchun kirish yo'llari ko'zda tutiladi;

ye) omborda MIBP va DPni saqlash, qadoqdan chiqarish va qadoqlash, sovutish elementlari, termokonteynerlar va boshqa qadoqlash materiallarini saqlash uchun xonalar mavjud;

j) MIBP va DP saqlanadigan ombor qulflanadi va ish kuni yakunida muhrlanadi.

z) Sovutish xonalari, sovutgich va muzlatgich kameralari poldan kamida 10 santimetr balandlikdagi javonlar bilan jihozlanadi. MIBP va DP yorug'lik ta'siridan himoyalanaadi.

5.9Dezinfeksiyalovchi dori vositalarini saqlash

5.9.1. Dezinfeksiyalovchi dori vositalarini germetik yopilgan idishlarda, plastmassa, rezina va metall buyumlar saqlanadigan xonalardan hamda distillangan suv olinadigan xonalardan uzoqda, alohida xonada saqlash lozim.

5.10 Dorivor o'simlik xom-ashyosini saqlash

5.10.1. Qadoqlanmagan dorivor o'simlik xom-ashyosi quruq (namligi 50% dan oshmaydigan), yaxshi shamollatiladigan xonada zich yopiladigan idishlarda saqlanishi kerak.

5.10.2. Tarkibida efir moylari bo'lgan qadoqlanmagan dorivor o'simlik xom-ashyosi yaxshi berkitilgan idishlarda alohida saqlanadi.

5.10.3. Qadoqlanmagan dorivor o'simlik xom-ashyosi davlat farmakopeyasi talablariga muvofiq davriy tekshiruvdan o'tkazilishi lozim. O'tlar, ildizlar, ildizpoyalar, urug'lar, mevalar tabiiy rangini, hidini va ta'sir etuvchi moddalarning zarur miqdorini yo'qotgan, shuningdek, mog'or va ombor zararkunandalari bilan zararlangan bo'lsa, yaroqsiz deb topiladi.

5.10.4. Yurak glikozidlarini o'z ichiga olgan dorivor o'simlik xom ashyosini saqlash davlat farmakopeyasi talablariga, xususan, biologik faollikni qayta tekshirish talabiga rioya qilgan holda amalga oshiriladi.

5.10.5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublikada dori vositalarini sotishni tartibga solish to'g'risida"gi Farmonida tasdiqlangan kuchli ta'sir qiluvchi va zaharli moddalar ro'yxatiga (4) kiritilgan qadoqlanmagan dorivor o'simlik xom ashyosi alohida xonada yoki alohida qulflanadigan shkafda saqlanishi shart.

5.10.6. Qadoqlangan dorivor o'simlik xom ashyosi javonlarda yoki shkaflarda saqlanadi.

5.11 *Tibbiy zuluklarni saqlash*

5.11.1. Tibbiy zuluklar dori hidlari bo'lmagan yorug' xonada saqlanadi, bu xonada doimiy harorat rejimi o'rnatilgan bo'lishi kerak.

5.11.2 Zuluklar belgilangan tartibda saqlanadi.

Yong'inga xavfli dori vositalarini saqlash

5.11.3 Yong'inga xavfli dori vositalari (oson alangalanuvchi xususiyatlarga ega bo'lgan dori vositalari (spirt va spirtli eritmalar, spirtli va efirli nastoykalar, spirtli va efirli ekstraktlar, efir, skipidar, sut kislotasi, xloretil, kollodiy, kleol, Novikov suyuqligi, organik moylar); tez yonuvchi xususiyatlarga ega bo'lgan dori vositalari (oltingugurt, glitserin, o'simlik moylari, dorivor o'simlik xom ashyosi)) boshqa dori vositalaridan alohida saqlanishi lozim.

5.11.4. Tez alangalanuvchi dori vositalari idishlardagi suyuqliklarning bug'lanishini oldini olish maqsadida zich berkitiladigan mustahkam shisha yoki metall idishlarda saqlanadi.

5.11.5. Tez alangalanuvchi va yonuvchan dori vositalari solingan butillar, ballonlar va boshqa katta hajmli idishlar javon tokchalarida balandlik bo'yicha bir qator qilib joylashtirilishi lozim. Ularni turli qistirma materiallardan foydalanib, balandlik bo'yicha bir nechta qator qilib saqlash man etiladi.

5.11.6. Mazkur dori vositalarini isitish qurilmalari yonida saqlash mumkin emas. Javon yoki shtabeldan isitish elementigacha bo'lgan masofa kamida 1 metr bo'lishi shart.

5.11.7. Tez alangalanuvchi va yonuvchan farmatsevtik moddalar solingan butillarni zarbadan himoyalovchi idishlarda yoki bir qatorli ballon-ag'dargichlarda saqlash lozim.

5.11.8. Dorixona tashkilotlaridagi ishlab chiqarish xonalarining ish joylarida tez alangalanuvchi va yonuvchan dori vositalarini bir smenaga yetadigan miqdordan oshmaydigan hajmda saqlash mumkin. Bunda ular saqlanadigan idishlar zich yopilgan bo'lishi shart.

5.11.9. Tez alangalanuvchi va yonuvchan dori vositalarini to'liq to'ldirilgan idishlarda saqlash mumkin emas. To'ldirish darajasi idish hajmining 90 foizidan oshmasligi kerak. Spirtlar katta miqdorda metall idishlarda saqlanadi, bunda idishlar hajmining 75 foizidan ortiq to'ldirilmasligi lozim.

5.11.10. Tez alangalanuvchi dori vositalarini mineral kislotalar (ayniqsa, sulfat va nitrat kislotalari), siqilgan va suyultirilgan gazlar, oson yonuvchi moddalar (o'simlik yog'lari, oltingugurt, bog'lov materiallari), ishqorlar, shuningdek, organik moddalar bilan portlovchi aralashmalar hosil qiluvchi noorganik tuzlar (kaliy xlorat, kaliy permanganat, kaliy xromat va boshqalar) bilan birga saqlash taqiqlanadi.

5.11.11. Tibbiy efir va narkoz uchun efir sanoat qadoqlarida, salqin, yorug'likdan himoyalangan joyda, olov va isitish qurilmalaridan uzoqda saqlanadi.

5.12 *Portlovchi dori vositalarini saqlash*

5.12.1. Portlash xavfi bo'lgan dori vositalarini (portlovchi xususiyatga ega dori vositalari (nitroglitserin); portlash xavfi bo'lgan dori vositalari (kaliy permanganat, kumush nitrat)) saqlashda ularning chang bilan ifloslanishiga qarshi choralar ko'rish lozim.

5.12.2. Portlash xavfi bo'lgan dori vositalari solingan idishlar (shtanglaslar, tunuka barabanlar, shisha idishlar va boshqalar) bu vositalarning bug'lari havoga chiqib ketmasligi uchun zich yopilishi shart.

5.12.3. Qadoqlanmagan kaliy permanganatni omborxonalarining maxsus bo'limlarida (bu yerda u tunuka barabanlarda saqlanadi), boshqa organik moddalardan alohida silliqlangan tiqinli shtanglarda - dorixona tashkilotlarida va yakka tartibdagi tadbirkorlarda saqlashga ruxsat beriladi.

5.12.4. Qadoqlanmagan nitroglitserin eritmasi yaxshi berkitiladigan kichik shisha idishlarda yoki metall idishlarda salqin, qorong'i joyda, yong'indan himoyalaniş choralariga qat'iy rioya qilgan holda saqlanadi. Nitroglitserinli idishlarni ko'chirish va bu preparatni tortish nitroglitserinning to'kilishi, bug'lanishi va teriga tushishiga yo'l qo'ymaydigan sharoitlarda amalga oshirilishi shart.

5.12.5. Dietil efiri bilan ishlashda silkitish, zarba berish va ishqalanishga mutlaqo yo'l qo'yilmaydi.

5.12.6. Portlovchi dori vositalarini kislota va ishqorlar bilan birga saqlash qat'iy man etiladi.

5.13 *Giyohvand va psixotrop dori vositalarini saqlash*

5.13.1. Giyohvand va psixotrop dori vositalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 29-yanvardagi Qaroriga muvofiq 2001-yil 21-iyuldan boshlab o'rnatilgan tartibda saqlanadi (5).

5.14 *Kuchli ta'sir qiluvchi va zaharli dori vositalarini hamda predmet-miqdoriy hisobga olinishi lozim bo'lgan dori vositalarini saqlash*

5.14.1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 29-yanvardagi (5) qaroriga muvofiq, kuchli ta'sir qiluvchi va zaharli dori vositalariga tarkibida kuchli ta'sir qiluvchi va zaharli moddalar bo'lgan, tegishli ro'yxatlarga kiritilgan dori vositalari kiradi.

5.14.2. Kuchli ta'sir qiluvchi va zaharli dori vositalarini saqlash giyohvand va psixotrop dori vositalarini saqlash uchun mo'ljallangan muhandislik va texnik qo'riqlash vositalari bilan jihozlangan xonalarda amalga oshiriladi.

5.14.3. Kuchli ta'sir etuvchi va zaharli dori vositalari hamda giyohvand va psixotrop dori vositalarini bitta texnik jihatdan mustahkamlangan xonada saqlashga ruxsat beriladi.

5.14.4. Kuchli ta'sir etuvchi va zaharli dori vositalarini saqlash (zaxiralar hajmiga qarab) seyfnig (metall shkafning) turli tokchalarida yoki alohida seyflarda (metall shkaflarda) amalga oshirilishi lozim.

5.14.5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Dori vositalari va tibbiy buyumlarni sotishni tartibga solish to'g'risida"gi qaroriga muvofiq buyum-miqdor hisobiga olinadigan dori vositalari (6), giyohvand, psixotrop, kuchli ta'sir etuvchi va zaharli dori vositalaridan tashqari, ish kuni oxirida muhrlangan yoki plombalangan metall yoki yog'och shkaflarda saqlanadi.

5.15 *Tibbiy buyumlarni saqlash*

5.15.1. Rezina buyumlarni saqlash xonalari quyosh tushmaydigan tomonda, afzalroq holda yarim yerto'la qorong'i yoki qorong'ilashtirilgan xonalarda joylashtirilishi kerak. Quruq xonalarda yuqori namlikni saqlab turish

uchun 2 foizli karbol kislotasining suvli eritmasi solingan idishlarni qo'yish tavsiya etiladi.

5.15.2. Xonalar va shkaflarda rezinaning egiluvchanligini saqlashga yordam beradigan ammoniy karbonatli shisha idishlarni qo'yish tavsiya etiladi.

5.15.3. Rezina buyumlarni saqlash uchun saqlash xonalari shkaflar, yashiklar, tokchalar, stellajlar, osib qo'yish uchun blokklar, ustunlar va boshqa zarur jihozlar bilan ta'minlanadi, bunda erkin kirish imkoniyati hisobga olinadi.

5.15.4. Rezina buyumlarni saqlash xonalariga joylashtirishda ularning butun hajmidan to'liq foydalanish lozim. Bu ortiqcha havo kislorodining zararli ta'sirini oldini oladi. Biroq, rezina buyumlarni (probkalardan tashqari) bir necha qavat qilib joylashtirish mumkin emas, chunki pastki qavatlardagi buyumlar eziladi va zichlashib qoladi.

5.15.5. Ushbu guruhdagi tibbiy rezina buyumlar va parafarmatsevtika mahsulotlarini saqlash uchun mo'ljallangan shkaflar zich yopiladigan eshiklarga ega bo'lishi kerak. Shkaflarning ichki yuzasi mutlaqo silliq bo'lishi shart.

5.15.6. Rezina buyumlar omborxonalarda nomlari va yaroqlilik muddatlariga ko'ra joylashtiriladi. Rezina buyumlarning har bir partiyasiga nomi va yaroqlilik muddati ko'rsatilgan yorliq mahkamlanadi.

5.15.7. Maxsus saqlash sharoitlarini talab qiladigan ayrim turdagi rezina buyumlarni saqlashga alohida e'tibor qaratish zarur:

taglik doiralar, rezina isitgichlar, muz uchun pufakchalarni ozgina shishirilgan holda saqlash tavsiya etiladi, rezina naychalar esa uchlariga tiqinlar kiritilgan holda saqlanadi;

asboblarning olinadigan rezina qismlari boshqa materialdan yasalgan qismlardan alohida saqlanishi lozim;

atmosfera omillariga o'ta ta'sirchan bo'lgan buyumlar - elastik kateterlar, bujlar, qo'lqoplar, barmoq qopchalari, rezina bintlar va shu kabilar zich yopiladigan, ustiga qalin qilib talk sepilgan qutilarda saqlanadi. Rezina bintlar butun uzunligi bo'ylab talk sepilgan holda o'ralgan tarzda saqlanadi;

elastik buyumlar - kateterlar, bujlar rezinadan farqli ravishda quruq xonada saqlanadi.

5.15.8. Eskirishning belgisi sirtning biroz yumshoqlashishi va yopishqoqligidadir. Bunday mahsulotlar yaroqsiz deb topiladi.

5.15.9. Rezina tiqinlar amaldagi texnik shartlar talablariga muvofiq o'ralgan holda saqlanishi shart.

5.16 *Plastmassa buyumlar*

5.16.1. Plastmassadan yasalgan buyumlarni shamollatiluvchi qorong'i xonada, isitish tizimlaridan kamida 1 metr uzoqlikda saqlash lozim. Xonada ochiq olov, uchuvchan moddalar bug'lari bo'lmasligi kerak. Elektr jihozlari, armatura va o'chirgichlar uchqun chiqarmaydigan (yong'inga xavfsiz) tarzda tayyorlangan bo'lishi shart. Sellofan, selluloid, aminoplast buyumlar saqlanadigan xonada havoning nisbiy namligi 65 foizdan oshmasligi lozim.

5.17 *Bog'lov vositalari va yordamchi materiallar*

5.17.1. Bog'lov vositalari quruq shamollatiluvchi xonada javonlarda, qutilarda, tokcha va tagliklarda saqlanadi. Bular och rangli moyli bo'yoq bilan ichki

tomondan bo'yalgan va toza tutilishi shart. Bog'lov materiallari turadigan javonlar vaqti-vaqti bilan 0,2 foizli xloramin eritmasi yoki foydalanishga ruxsat etilgan boshqa dezinfeksiyalovchi vositalar bilan artib turiladi.

5.17.2. Steril bog'lov materiallari (bintlar, doka salfetkalar, paxta) zavod o'ramida saqlanadi. Ularni ochilgan birlamchi o'ramda saqlash qat'iyan man etiladi.

5.17.3. Nosteril bog'lov materiallari (paxta, doka) qalin qog'ozga o'ralgan holda yoki tokchalar va tagliklarda toylarda (qoplarda) saqlanadi.

5.17.4 Yordamchi materiallar (filtrlovchi qog'oz, qog'oz kapsulalar va boshqalar) sanoat o'ramida quruq va shamollatiladigan xonalardagi alohida shkaflar ichida, qat'iy gigiyenik sharoitlarda saqlanishi shart. Sanoat qadoq ochilgandan so'ng, qadoqlangan yoki qolgan yordamchi materialni polietilen, qog'oz paketlarda yoki kraft qog'ozdan tayyorlangan qoplarda saqlash tavsiya etiladi.

5.18 *Tibbiy texnika buyumlari*

5.18.1. Jarrohlik asboblari va boshqa metall buyumlarni xona haroratidagi quruq isitiladigan xonalarda saqlash lozim. Saqlash xonalaridagi harorat va havoning nisbiy namligi keskin o'zgarmasligi kerak. Havoning nisbiy namligi 60 foizdan oshmasligi lozim. Namlik yuqori bo'lgan iqlim hududlarida 70 foizgacha ruxsat etiladi. Bunday holatlarda tibbiy buyumlar sifatini nazorat qilish oyiga kamida bir marta o'tkazilishi zarur.

5.18.2. Zangga qarshi moysiz olingan jarrohlik asboblari va boshqa metall buyumlarga texnik hujjatlar talablariga javob beradigan yupqa vazelin qatlami surtiladi. Moylashdan oldin jarrohlik asboblari sinchiklab ko'zdan kechiriladi, doka yoki toza yumshoq latta bilan artiladi. Moylangan asboblari yupqa parafinlangan qog'ozga o'ralgan holda saqlanadi.

5.18.3. Jarrohlik asboblari zanglash paydo bo'lishining oldini olish uchun ularni ko'zdan kechirish, artish, moylash va sanash paytida himoyalangan va nam qo'llar bilan tegmaslik lozim. Barcha ishlarni asbobni doka salfetka yoki pinset bilan ushlab turib bajarish zarur.

5.18.4. Saqlashni tashkil etishdan tashqari, tovarning iste'mol xususiyatlarini saqlab qoluvchi omillarga quyidagilar kiradi: o'rash, tovarni qayta ishlash, sotish, sotishdan keyingi xizmat ko'rsatish va iste'mol qilish.

6. Omborxonalarni sanitariya-gigienik jihatdan obodonlashtirish.

6.1. Omborxonalarda issiqlik ta'minoti, isitish, shamollatish, havoni konditsiyalash va issiq suv ta'minotini loyihalashda QMQ 2.04.05.97 "Isitish, shamollatish va konditsiyalash" talablari hamda ushbu bo'lim ko'rsatmalarini bajarish lozim.

6.2. Ombor binolarining moddalar va o'tkir yoqimsiz hidlar ajralib chiqishi mumkin bo'lgan xonalarida mexanik harakatlantirishli umumiy almashinuvli kiritish-so'rish shamollatish tizimi ko'zda tutiladi. Xonaga kiritilayotgan tashqi havo filtrlarda tozalanishi kerak (texnologiya ko'rsatmalariga binoan). Havoning qayta aylanishiga yo'l qo'yilmaydi.

6.3. Qolgan omborxonalarda bir soat ichida kamida bir marta havo almashinuvini ta'minlaydigan tabiiy umumiy almashinuv shamollatish tizimini ko'zda tutishga ruxsat etiladi.

6.4. Ombor binolari va xonalarida harorat, nisbiy namlik va havo harakati tezligi yuklarni saqlash texnologiyasi talablariga muvofiq bo'lishi kerak. Jamoat, ma'muriy va maishiy xonalarda havo harorati va nisbiy namligi SHNQ 2.08.02-09 "Jamoat binolari va inshootlari" talablariga mos bo'lishi lozim.

6.5. Markaziy suv bilan isitish tizimlarida isitish vositalari sifatida oson tozalanadigan silliq yuzali radiatorlarni qo'llash zarur.

6.6. Isitish tizimlarining isitish vositalarini, agar mavjud bo'lsa, derazalar ostiga o'rnatish lozim.

7. Yoritish

7.1. Xonalarning sun'iy yoritilishini QMQ 2.01.05-98 "Tabiiy va sun'iy yoritish" talablariga muvofiq loyihalash kerak.

7.2. Xonalar cho'g'lanma va lyuminessent lampalar bilan yoritiladi. Bunda o'rnatish uchun mo'ljallangan lyuminessent yoritgichlar shovqin darajasi pasaytirilgan ishga tushirish-rostlash qurilmalari bilan jihozlangan bo'lishi lozim.

7.3. Xonalarning umumiy yoritish chiroqlari shiftlarga o'rnatilib, yaxlit (yopiq) tarqatgichlarga ega bo'lishi kerak.

7.4. Omborlar tashqi va ichki telefon aloqasi bilan ta'minlangan bo'lishi shart.

8. Ombor xodimlari tomonidan texnika xavfsizligi va ishlab chiqarish sanitariyasi qoidalariga rioya qilish tartibi

8.1. Omborda ishlashga 18 yoshdan katta bo'lgan, tibbiy ko'rikdan o'tgan, kirish va ish joyi yo'riqnomalarini olgan, mexanizmlar, moslamalar, asboblardan to'g'ri muomala qilish qoidalarini, shuningdek yuklarni qayta ishlash paytida ular bilan ishlash usullarini amalda o'zlashtirgan shaxslarga o'qitiladi.

8.2. Xavfli va zararli moddalar (kislotalar, ishqorlar va boshqalar) omborida ishlashga ruxsat etilgan shaxslar faqat korxona ma'muriyati tomonidan topshirilgan ishni bajarishlari shart.

8.3. Topshirilgan ishni bajarishda yuklarni qayta ishlashning belgilangan texnologiyasiga qat'iy amal qilish lozim. Texnologik jarayonni tezlashtiradigan va xavfsizlik talablarining buzilishiga olib keladigan usullarni qo'llash ta'qiqlanadi.

8.4. Ish jarayonida uning xavfsiz bajarilishi bilan bog'liq har qanday masala yuzaga kelsa, ishlarni xavfsiz olib borish uchun mas'ul shaxsga murojaat qilish zarur.

8.5. Ombor mudiri yo'riqnoma buzilishini yoki atrofdagilar uchun xavfni payqasa, bu holda ishchini ish xavfsizligini ta'minlovchi talablarga rioya qilmaslik haqida ogohlantirishi kerak.

8.6. Xodimga xavfli va zararli ishlab chiqarish omillari ta'sir qilishi mumkin (harakatlanuvchi mashina va mexanizmlar, ko'tarish-tashish uskunalari harakatlanuvchi qismlari, tashilayotgan tovarlar, idishlar, saqlanayotgan tovarlar

uyumlarining qulashi; ish joyidagi havo haroratining pasayishi; tabiiy yorug'likning yo'qligi yoki yetishmasligi; ish joyining yetarli darajada yoritilmaganligi; asbob-uskunalar, jihozlar, inventar va idishlar yuzasidagi o'tkir qirralar, g'adir-budurliklar; kimyoviy omillar).

8.7. Ombor mudiri quyidagilarga majbur: ishlab chiqarishda jarohatlanish va kasb kasalliklarining oldini olish choralarini ko'rish; omborda, yordamchi va maishiy xonalarda ishning normal sanitariya sharoitlari saqlanishini kuzatib borish; ombor ishchilarining mehnat va dam olish tartibiga rioya etilishini nazorat qilish.

Tovarlar sifatiga ta'sir etuvchi tashqi muhitning asosiy omillari

Dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlash omborxona va dorixona muassasalari ishini tashkil etishda muhim o'rin egallaydi. Tovarlarini saqlash qanday tashkil etilganiga ularning sifati bog'liq.

Saqlash - bu tibbiy va farmatsevtika mahsulotlarini sotish yoki qo'llashdan oldin saqlash jarayoni bo'lib, u mahsulotning dastlabki xususiyatlarini o'zgarishsiz yoki minimal darajada o'zgarishini ta'minlaydi.

Saqlash qoidalariga rioya qilinmasa, tovarlarning sifati keskin yomonlashadi. Masalan, dori vositalarida destruktiv o'zgarishlar sodir bo'lishi mumkin. Tibbiyot xodimlari bunday holatlarda davolash ta'sirining pasayishi yoki yo'qligini, ba'zan esa bunday dori vositalari bilan zaharlanishni qayd etadilar. Shuning uchun ombor va dorixona xodimlarining muhim vazifasi insonlar sog'lig'iga zarar yetkazmaslik uchun dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlashning barcha qoidalariga qat'iy rioya qilishdan iborat.

Saqlash shartlari - bu saqlash tartibi va tovarlarni omborga joylashtirish bilan bog'liq tashqi muhit ta'sirlarining majmuidir. Dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlash shartlari barcha me'yoriy-texnik hujjatlarda albatta ko'rsatiladi. Dorixona va ombor xodimlarining muhim vazifasi insonlar sog'lig'iga zarar yetkazmaslik uchun dori vositalari va tibbiy buyumlarni saqlashning barcha qoidalariga qat'iy rioya qilishdan iborat.

Saqlash tartibi - bu tovarlarning saqlanishini ta'minlaydigan iqlimiy va sanitariya-gigiyena talablari majmuidir.

Saqlashning iqlimiy va sanitariya-gigiyena tartibi farqlanadi.

Iqlimiy tartib harorat, nisbiy namlik, havoning gaz tarkibi, havo almashinuvi va yoritilganlikka bo'lgan talablarni o'z ichiga oladi.

Saqlashning sanitariya-gigiyena tartibi talablari murakkab ko'rsatkich bo'lib, u tozalik ko'rsatkichlarining ikki guruhini o'z ichiga oladi:

1) ifloslanish tabiati bilan bog'liq ko'rsatkichlar (mineral, organik, mikrobiologik, biologik);

2) ifloslanish joyi bilan bog'liq ko'rsatkichlar (saqlash joylari va transport vositalaridagi havo, pol, devorlar, shift, uskunalar, mexanizmlar, tovarlar, idishlar).

Tovarlarini tashish, saqlash va foydalanish jarayonida ularning sifatining yomonlashuvi atrof-muhitning bir qator omillari ta'siri natijasida sodir bo'ladi.

Fizik-kimyoviy omillar.

Namlik. Buyumlarning namlikni yutish darajasi dastlabki materiallarning kimyoviy tabiati va tuzilishiga, shuningdek, atrofda havoning namligiga bog'liq. Gigroskopik materiallardan tayyorlangan buyumlar, ayniqsa gidrofil guruhlarga ega bo'lgan moddalardan (-OH, -COOH va boshqalar) tashkil topgan mahsulotlar namlikni kuchli yutadi. Buning natijasida ularning xususiyatlari (qattiqligi, cho'ziluvchanligi, yeyilishga chidamliligi, issiqlik o'tkazuvchanligi, elektr o'tkazuvchanligi) sezilarli darajada o'zgaradi, metall buyumlarning korroziyalanishi va biokorroziya jarayonlari keskin kuchayadi. Maqsadga muvofiq qadoqlashni qo'llash hamda savdo va ombor binolari, transport vositalarini shamollatish,

ventilyatsiya va isitishdan oqilona foydalanish orqali mahsulotlarning namlanishi va shikastlanishining oldini olish mumkin.

Harorat. Haroratning ko'tarilishi kimyoviy va biologik jarayonlarning tezlashishiga olib keladi. Masalan, Vant-Goff qoidasiga ko'ra, harorat har 10°S ga ko'tarilganda kimyoviy reaksiyalar tezligi 2-4 barobar ortadi. Shu sababli, yuqori haroratli xonalarda ko'plab mahsulotlarning sifati keskin yomonlashadi.

Manfiy haroratda ba'zi mahsulotlar (masalan, polivinilxloriddan tayyorlangan buyumlar) qattiq va mo'rt bo'lib qoladi, suvli eritmalar va dispersiyalar buziladi, qattiq idishlar (metall bochkalar, bidonlar) shikastlanishi mumkin.

Yorug'lik. Yorug'lik nurlari ma'lum to'lqin uzunligi va chastotaga ega bo'lgan elektromagnit tebranishlardir. Yorug'lik buyumlarda yutiladi va o'z energiyasini uzatib, ulardagi ko'plab kimyoviy jarayonlarni (oksidlanish, polimerlanish, makromolekulalar orasida ko'ndalang bog'lar hosil bo'lishi va boshqalar) faollashtiradi. Ko'zga ko'rinmaydigan ultrabinafsha nurlar yanada kuchliroq bo'lib, ular atomlarning tashqi qobiqlaridan elektronlarni uzib olish qobiliyatiga ega. Bu esa kimyoviy reaksiyalarni keltirib chiqaradi va mahsulotlarning tez eskirishiga sabab bo'ladi. Shu bois, ko'plab mahsulotlarni (plastmassa, rezina, lak-bo'yoq mahsulotlari) to'g'ridan-to'g'ri quyosh nurlari ta'siridan himoya qilish zarur.

Havoning kislorodi. Havoning eng faol qismi hisoblangan kislorod tovarlar xususiyatlarining eng katta o'zgarishiga sabab bo'ladi. Kislorod metallarning oksidlanishiga ko'maklashadi, bu esa korroziyaga olib keladi, rezina buyumlarning elastikligi va mustahkamligini pasaytiradi, yog'li moylarning oksidlanishi esa ularning achishi va yoqimsiz hid paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Oksidlanish jarayonida ajralib chiqadigan issiqlik ba'zi hollarda haroratning mahalliy ko'tarilishiga va ayrim kuchli oksidlanadigan materiallarning o'z-o'zidan yonib ketishiga olib keladi.

Havoda mavjud bo'lgan vodorod sulfid, oltingugurt dioksidi va boshqa kimyoviy moddalar tovarlarning sifatini yomonlashtiradigan qo'shimcha noxush jarayonlarni keltirib chiqaradi. Masalan, metallarning korroziyasi kuchayadi, kumushdan yasalgan buyumlar qorayadi.

Mexanik ta'sirlar. Tashish va saqlash paytida tovarlar ko'pincha sezilarli mexanik ta'sirlarga duchor bo'ladi. Bu turtki va silkinishlar, taxlamdagi ortiqcha bosim, yiqilishdagi tasodifiy zarbalar tufayli yuz beradi va natijada mahsulotlar shikastlanadi yoki yo'qoladi. Mahsulotlar nafaqat juda og'ir yuklamalarda, balki ko'pincha ko'p marta takrorlanadigan, nisbatan kichik mexanik ta'sirlar natijasida ham buzilishi mumkin.

Biologik omillar. Ba'zi mahsulotlarga biologik zarar yetishi mumkin. Ularning xususiyatlari o'zgarishi va buzilishiga mikroorganizmlar (chirituvchi bakteriyalar, mog'or zamburug'lari) faoliyati sabab bo'ladi. Yuqori namlik va havo harorati sharoitida hasharotlarning ayrim turlari (kuya, po'stloqxo'r qo'ng'izlar) hamda kemiruvchilar ham mahsulotlarga zarar yetkazadi.

Tibbiy immunobiologik preparatlarni saqlashning harorat shartlari

Preparatlar nomi	Muzlatgichda +2°C dan +8°C gacha bo'lgan haroratda saqlash	-5°C -25°C gacha haroratda saqlash	Yorug'likda saqlash
Poliomiyelitga qarshi vaksina	ruxsat etiladi	ruxsat etiladi	ruxsat etiladi
BSJ vaksinasi, qizamiq vaksinasi, parotit vaksinasi, qizamiq, qizilcha va parotitga qarshi vaksina (QQP), qizamiq va qizilchaga qarshi vaksina (QQ), qizilchaga qarshi vaksina	ruxsat etiladi	ruxsat etilmaydi	ruxsat etilmaydi
Adsorbsiyalangan ko'kyo'tal-difteriya- qoqshol vaksinasi, difteriya-qoqshol anatoksini, antigen miqdori kamaytirilgan difteriya- qoqshol anatoksini, antigen miqdori kamaytirilgan difteriya anatoksini, qoqshol anatoksini, ich terlama (qorin tifi)ga qarshi vaksina, "B" tipdagi gemofil infeksiyaga qarshi vaksina, tuberkulin, kana ensefalitiga qarshi vaksina va immunoglobulin, quturishga qarshi vaksina, "A" gepatitiga qarshi vaksina, "B" gepatitiga qarshi vaksina, vaboga qarshi vaksina, pnevmokokk infeksiyasiga qarshi vaksina, difteriyaga qarshi zardob, bakteriofaglar.	ruxsat etiladi	ruxsat etilmaydi	ruxsat etiladi

Normativ-huquqiy hujjatlar, qisqartmalar.

1. (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1997-yil, 4-5-son, 124-modda; 1999-yil, 5-son, 124-modda; O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2006-yil, 41-son, 405-modda; 2009-yil, 38-son, 416-modda) O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksining 164-moddasi hamda O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 186 va 189-moddalariga qarang.

2. QMQ 2.04.05-97 "Isitish, shamollatish va havoni konditsiyalash", Toshkent 1997-yil.

3. TIBP va DP - tibbiy immunobiologik preparatlar va

4. Toshkent sh., 1994-yil 14-iyul, PF-916-son (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi, 1994-yil, 7-son, 210-modda), Hukumatning 2007-yil 29-dekabrda 964-sonli "Kuchli ta’sir etuvchi va zaharli moddalar ro‘yxatlarini tasdiqlash to‘g‘risida"gi qarori (Qonun hujjatlari to‘plami, 2008-yil, 2-son, 89-modda; 2010-yil, 28-son, 3703-modda).

5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 29-yanvardagi 56-sonli "Giyohvand moddalar, psixotrop moddalar va prekursorlarni saqlashga oid texnik talablar to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qarori, 2001-yil 21-iyuldan kuchga kirgan.

6. Toshkent shahri, 1999-yil 14-yanvar, 19-son, (O‘zbekiston Respublikasi Hukumati qarorlari to‘plami, 1999-yil, 1-son, 4-modda; O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2002-yil, 19-son, 150-modda; 2013-yil, 30-son, 387-modda)

7. DV va TB - dori vositalari va tibbiy buyumlar